

МАТЕМАТИКА И МАТЕМАТИЧЕСКО ОБРАЗОВАНИЕ, 2015
MATHEMATICS AND EDUCATION IN MATHEMATICS, 2015
Proceedings of the Forty Fourth Spring Conference
of the Union of Bulgarian Mathematicians
SOK "Kamchia", April 2–6, 2015

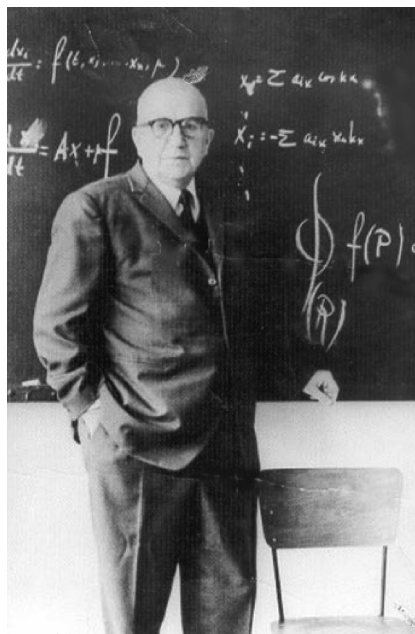
МАТЕМАТИКЪТ, УЧИТЕЛЯТ И ЧОВЕКЪТ
ЧЛ.-КОР. ПРОФ. ДМФН ГЕОРГИ БРАДИСТИЛОВ

Елена Ап. Върбанова

*„Опознавам неуморно,
просвещавам се неспирно,
обучавам неуморно.“*

Конфуций

На 25 октомври 1904 г. (тогава 12 октомври), преди 110 години във възрожденския град Панагюрище, в семейството на учителката г-жа Нона Брадистилова (по баща Мотекова) и висшия служител от Министерството на финансите г-н Делчо Брадистилов, се ражда единородният им син

Георги Делчев Брадистилов.

Започва житейският път на една *уникална личност*, на един *ярък творец*, на един *забележителен родолюбец*. Когато човек се опита да открие различни периоди в живота на личности като проф. Георги Брадистилов, има чувството, че греша. Защото вижда *дълбокото единство на личността му и вътрешна връзка, обединяваща неговото творчество, неговото дело и неговия живот*. Но, за да разберем това единство, е необходимо да открием няколко години и дати в неговия професионален и житейски път.

1. Хронология на житейския му път. През 1923 година той завършва Трета Софийска гимназия и в същата година е приет в Софийския Университет (СУ), специалност „Математика“. През 1927 година завършва СУ с отличие. Веднага след дипломирането си става *редовен асистент в СУ*, а 4 години по-късно заминава за една година на *специализация в Сорбоната*. Това е определяща година за неговия път в математическата наука. Тогава започват научните му контакти с известния математик *Д-р Оскар Перон*, под чието ръководство *защитава докторска дисертация [1] в Мюнхенския Университет* на 30 юни 1938 г.

Само две години по-късно, през 1940 г., в живота на доктора по математика Георги Брадистилов се случват две важни събития: едното е в професионален план – спечелва конкурс за *частен доцент в катедра Диференциално и Интегрално Смятане в СУ*, а другото – в личен план – *свързва живота си с г-ца Добринка Димитрова*. Тя е родена на 17 септември 1906 г. в град Казанлък и е художничка. Завършила е живопис във Флоренция. Била е учителка в Италианската гимназия, след това е работила в Съюза на българските художници. По думите на неговия ученик, асистент и съавтор проф. д-р Георги Бояджиев, живеещ в Канада, съпругата на проф. Г. Брадистилов е изиграла голяма роля за неговото отношение и дълбок усет към изобразителното изкуство.

Научните интереси на проф. Брадистилов, насочени към приложения на математиката, са определили неговото решение през май 1943 г. да се премести от СУ във Висшето Техническо Училище (ВТУ). Така само *на 39-годишна възраст той става извънреден професор* и едновременно с това *оглавява катедрата по Приложна математика във ВТУ*. При преименуването на ВТУ в Държавна Политехника през 1945 г. той е избран за *редовен професор по Висша математика на 41-годишна възраст*. В музея на ТУ-София се съхранява заявлението му за допускане до участие в конкурса. Впечатли ме изразът, който той е използвал в своя Животопис, състоящ се само от 18 печатни реда. Проф. Г. Брадистилов скромно пише, „... която служба изпълнява и до днес ...“. Той не е писал „която длъжност заема“, а това значи че не е смятал така, а е *приемал, че „изпълнява служба“, т.е. че служи*. И наистина той служи достойно – с цялата си енергия и огромно интелектуално многообразие, на инженерното образование в България, на народа си. През юни 2004 г., на конференция в гр. Созопол, проф. д-р Г. Бояджиев – аспирант, асистент и съавтор на проф. Брадистилов, сподели с нас, че по време на тяхно посещение в Западна Германия, двамата били поканени да останат на работа там. Той изрази пред аудиторията дълбокото си уважение и възхищение от *високия патриотизъм и силно развитото чувство за обществен дълг на проф. Брадистилов* с изречението: „Той отказа, аз приех.“

През 1945 г. Висшето техническо училище е преименувано в Държавна поли-

техника (ДП). 1945 г. е година на двойно признание за качествата на проф. Георги Брадистилев – веднага след избирането му за редовен професор в ДП, той е назначен за Декан на Строителния факултет. Изпълнява тази служба едва две години, след което оглавява ДП като нейн Ректор през учебната 1947–1948 година. Нека отбележим този период от 1943 г. до 1947 г.: *само в рамките на 4 години проф. Георги Брадистилев получава доверието и му се възлага отговорността да изпълнява трите ключови служби във всяко ВУ – Ръководител на катедра, Декан на факултет и Ректор!*

Така той се изкачва по академическата стълбица, преминавайки през всички етажи на управлението на висшето образование. Това навярно му е помогнало да бъде реалист и да има чувство за мярка относно приложимостта на някои свои и чужди виждания за развитие на образованието.

Огромната му отдаденост на науката дава своите плодове и през 1958 г. той получава научната степен *Доктор на физико-математическите науки*. През 1966 г. е избран за *член-кореспондент по Диференциални уравнения* (ДУ) в Отделението за математически и физически науки на БАН. От 1967–1972 оглавява сектора ДУ в Единния център по математика и механика в БАН.

През 1953 ДП се разделя на 4 самостоятелни висши учебни заведения, едно от които е Машинно-електротехническият институт (МЕИ). В периода 1953–1971, т.е. 18 последователни години, проф. Брадистилев е ръководител на катедра „Висша математика“ в МЕИ.

Благодарение на своите качества на отличен преподавател и учен, добър организатор и благородно строг администратор, проф. Брадистилев е издигнат отново за *Ректор – на МЕИ за периода 1962–1966 г.* Разказват, че изисквал работата да се върши по *Правилото на*

“3-те О“ = Отношение + Отговорност + Отчетност.

Самият той – винаги акуратен и пословично дисциплиниран, често е употребявал израза

“Нека бъдем делови!“

2. Преподавателска дейност. Известно е, че проф. Брадистилев е бил *голям любител на природата и голям естет*. Той е гледал на живота като на естетически проблем: но освен сред природата, той е изпълвал своя толкова интензивен и пълноценен живот и с друга красота, за която говори известен математик:

„Животът е красив с две неща: възможността да изучаваши математика и възможността да я преподаваши.“

За проф. Брадистилев и двете са били еднакво значими. От първия до последния си работен ден той преподава математика – като научно познание, като учебна дисциплина, като професия.

Проф. д-мн Божидар Чешанков и проф. д-р Георги Бояджиев в доклада си за проф. Г. Брадистилев [1] сполучливо отбелязват:

„Да раздава знания за него беше както вътрешно лично удоволствие, така и морално задължение.“

Израз на неговата любов към знанието е богатата му математическа култура, която му е позволявала да преподава голям брой математически дисциплини: Висша алгебра, Теория на функциите, Диференциални уравнения, Интегрални уравнения, Диференциална геометрия, Проективна геометрия, Вариационно смятане, Операционно смятане, Теория на вероятностите.

Широко известна е мисълта на философа Франсис Бейкън отпреди 300 години: *„Знанието е Сила!“* Но, когато става дума за образование, се налага да се отговори на въпроса *„Кое знание?“* или *„Знание за какво?“* Този въпрос е стоял на вниманието и на проф. Брадистилев. Неговото разбиране по този въпрос, когато се обсъжда инженерното образование, го поставя сред *реформаторското поколение преподаватели*. Като ръководител на катедрата „Приложна математика“, проф. Г. Брадистилев *организира, ръководи и реформира обучението по математика* във Висшия Машинно-Електротехнически Институт (ВМЕИ). Безспорно негово наследство са неговите учебници и сборници по математика за инженерни специалности, по които са обучавани хиляди студенти. Има около 40 издания, сред които впечатляващи са 5-те тома по Висша математика, „Матрично смятане“, „Операционно смятане“.

3. Научна дейност. Значимо е *научното наследство* на проф. Брадистилев [1], [2], [3]. Академик Иван Ценов го категоризира в 4 групи: 1) Периодични и асимптотични решения на диференциални уравнения за системи от n последователно свързани махала; 2) Приложения на нелинейните диференциални уравнения в електротехниката; 3) Нелинейни трептения и устойчивост в електротехниката; 4) Електростатичен потенциал. Резултатите са публикувани в около 100 публикации (15 в чужбина). Една част от тях са цитирани в монографии, научни статии и учебници – от известни учени в Германия, Япония, Русия и др. Списък от 58 научни статии от проф. Г. Брадистилев – самостоятелни или в съавторство, е даден в [1].

Проф. Г. Брадистилев е многогодишен рецензент на научните списания *Zentralblatt für Mathematik* (от 1938г.) и *Jahrbuch*. В кореспонденцията си *академик Кирил Попов* (който е учител на проф. Г. Брадистилев) и *Алберт Айнщайн* споделят виждането, че

„Основна задача на учения и преподавателя е да открие, подготви и остави наследници.“

Това проф. Г. Брадистилев прави напълно осъзнато и с голяма всеотдайност. Негови учени разказват, че *той ги е изграждал и като специалисти, и като личности - търпеливо, тактично и добронамерено*, винаги готов да помогне със съвет или идея, умеейки да казва истините простичко и чрез хумор.

Най-вече благодарение на личните му качества и умения възникват *„Школите на Брадистилев“*: една педагогическа и една научно-изследователска. Той е *основоположник* на Национална школа в областта на нелинейните трептения; Приложни направления на Висшата Математика; Семинар по Диференциални уравнения (той е негов дългогодишен ръководител). Благодарение на тях проф. Г. Брадистилев не е самотно явление в историята на математиката в България. Неговите

ученици (Алекси Писарев, Георги Бояджиев, Спас Манолов, Николай Стоянов, Божидар Чешанков, Ефтим Божоров, Владимир Лубих, Костадинка Стоева, Васил Попов, Венера Димова, Ана Петрова, Крум Михайлов, Емил Бончев, Геро Геров, Друми Байнов, Светла Милушева и много други) представляват неговото живо и динамично наследство, което прави името му неразделно свързано с днешната история на математиката. Моето поколение математици имаше професионалния шанс да работи с повечето от тях и да бъде обградено с тяхното деликатно внимание и доверие, те оставиха върху нас плодотворното си влияние. Благодарение на тях ние се чувстваме второ поколение наследници на проф. Брадистилов.

Проф. Г. Брадистилов е участвал в многобройни научни изяви у нас и в чужбина: Единбург, Москва, Киев, Варшава, Берлин, Дрезден, Милано, Будапеща, Мюнхен, Илменау, Атина.

Той е посветил време, сили и мисъл за изграждане на професионалните и творчески организации, заемайки високи позиции в техните ръководства: Съюз на математиците в България, Балкански математически съюз, Висша атестационна комисия по физико-математически и химически науки.

Образцово добросъвестен, високо организиран и родолюбиво всеотдаен, проф. Г. Брадистилов бива оценен по достойнство и навреме от българската научна и културна общественост за своя принос в развитието на науката и образованието в нашата страна. Той е *удостояван с най-високите звания и е награждаван с най-високи ордени*: **1965** – заслужил деятел на науката, **1974** – народен деятел на науката, **1959** – „Червено знаме на труда“, **1957 и 1963** – „Кирил и Методий“ I ст., **1964** – „Народна Република България“ II ст. През 1975 г. е избран за почетен член на Съюза на математиците в България.

4. Заключение. Науката и образованието достигат свои висоти, когато стават изразно средство на изява на ярки личности като проф. Г. Брадистилов. Затова неговото дело принадлежи на всеобщото ни развитие като народ, като държава, като културна идентичност.

Земният път на професор Георги Брадистилов завършва на 18 юни 1977 г.

Пълноценният му живот и интелектуалното наследство, както и неподправеното му чувство за хумор, правят подходящи за него думите, казани с присъща скромност от друг уникален и родолюбив български професор Александър Балан:

„В борбата на живота – честна и благородна, съм все нещо направил за моя народ и Родина. И нека тези след мен смело поправят и по човешки прощават нашите грешки.“

Проф. Г. Брадистилов е оставил диря като Ректор на ТУ-София и неговото дело се ползва с почитта и признателността на академичната колегия. Няма да е прецилено да се каже, че *всеки Ректор на един Университет е един връх, но връх на една висока планинска верига. И проф. Георги Брадистилов е такъв един връх. Не е лесно да се следва неговият пример, но нека непрестанно се опитваме. Нека го вземем за свой спътник по пътя ни към нашите собствени върхове!*

ИЗТОЧНИЦИ

- [1] Г. Н. Бояджиев, Б. И. ЧЕШАНКОВ. Научното дело на Георги Брадистилов. *Математика и математическо образование*, **33** (2004), 9–21; http://www.math.bas.bg/smb/2004_2007_PK/2004/pdf/009-021.pdf
- [2] С. МАНОЛОВ. За проф. Георги Брадистилов, в книгата „Български математици“ (Съставители: Иван Чобанов и Петър Русев), ДИ „Народна просвета“, София, 1987, 159–164.
- [3] П. ПОПИВАНОВ. 100 години от рождението на чл.-кор. проф. дмн Георги Брадистилов (1904–1977). *Математика и математическо образование*, **33** (2004), 7–8; http://www.math.bas.bg/smb/2004_2007_PK/2004/pdf/007-008.pdf

доц. д-р Елена Върбанова
кат. МАЧМ, ФПМИ
Технически Университет – София
бул. Св. Климент Охридски 8
1000 София
e-mail: elvar@tu-sofia.bg